

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع : برنامه عملیاتی واحد

HSE

آبان ماه ۹۶

ایمنی از دیدگاه قرآن کریم

○ در قرآن کریم اشاره شده است که اگر کسی نفسی را نجات دهد باعث نجات کل جهان و اگر کسی باعث از بین رفتن نفسی شود مثل این است که دنیا را از بین برده است (سوره شریفه مائده آیه ۳۲)

؟HSE

Health (بهداشت) ○

Safety (ایمنی) ○

Environment (محیط زیست) ○

اهداف

- در مدیریت نوین ، مهمترین محور توسعه پایدار ، نیروی انسانی می باشد . تاکنون بشر در طی طریق به سمت دنیای صنعتی ، محورهای مختلفی را جهت دستیابی به توسعه پایدار مد نظر قرار داده است ولی آنچه که به اثبات رسیده این است که بدون توجه به نیروی انسانی هیچ فرآیندی به سمت نتیجه مطلوب حرکت نخواهد کرد و نتیجه چنین سیستمی اضمحلال و از هم پاشیدگی خواهد بود !.
- در دیدگاه سنت گرا ، توجه بیش از حد به افزایش سطح تولید ، جای توجه به شان و منزلت انسانی را گرفته بود و موارد دیگری همچون کمبود آموزش برای کار با ماشین آلات بویژه ماشین آلات سنگین ، فقدان آگاهی کافی از شرایط و عوامل فیزیکی و شیمیایی زیان آور محیط کار و پیشگیری آنها ، سرمایه گذاری نکردن برای تحقیقات حفاظتی و اجرای برنامه های ایمنی و نبودن هماهنگی و انطباق گزارش و تواناییهای جسمی و روانی کارکنان با کار مربوطه ، از جمله عوامل عمده سوانح ناشی از کار بود .

چشم انداز

- استقرار « سیستم مدیریت ایمنی ، بهداشت و محیط زیست » در مجموعه شهرداری و سازمان های تابعه

هدف اصلی

- حفظ و صیانت از سلامتی و ایمنی کلیه افراد شاغل و محیط زیست در کلیه مجموعه ها و زیر مجموعه های شهرداری اراک

اهداف کلان :

- - دستیابی به سطح قابل قبول ایمنی و کاهش مداوم حوادث ناشی از کار تا رسانیدن به پایین ترین حد ممکن
- - حفظ و ارتقاء سلامتی کارگران و سلامت محیط کار و کاهش مداوم بروز بیماریهای شغلی تا پایین ترین حد ممکن
- - تحصیل استانداردهای لازم جهت کاهش و کنترل مداوم اثرات نامطلوب زیست محیطی
- - برقراری و ایجاد سیستم های نرم افزاری و سخت افزاری مناسب و لازم برای مدیریت HSE
- - ارتقاء سطح آگاهی عمومی و استقرار سیستم آموزشی با رویکرد ایمنی ، بهداشت و محیط زیست .

هدف اول کلان

○ - دستیابی به سطح قابل قبول ایمنی و کاهش مداوم حوادث ناشی از کار تا رسانیدن به پایین ترین حد ممکن

○ کلیات :

○ در فرهنگ لغات ، اصطلاحات ایمنی به معنی امنیت ، آسایش ، سلامتی و ... آورده است و از نظر تعریف ، عبارتست از میزان یا درجه فرار از خطر ، ایمنی کامل یعنی مصونیت در برابر هر نوع آسیب ، جراحت و نابودی که با توجه به تغییر پذیری ذاتی انسان و غیر قابل پیش بینی بودن کامل اعمال و رفتار او همچنین علل دیگر ، به نظر می رسد که هیچگاه ایمنی صد در صد حتی برای دوره کوتاه مدت نیز وجود نداشته باشد . به همین علت کارشناسان امر معمولاً بجای کلمه ایمنی از اصلاحاتی همچون پیشرفت ایمنی ، ارتقاء ایمنی و ایمن تر ... استفاده می کنند

محورهای برنامه :

- فاز ۱ :
- ۱- شناسایی عوامل و شرایط نا ایمن موجود در شهرداری اراک و کلیه زیر مجموعه های مرتبط
- ۲- ارزیابی ایمنی و تعیین نیازها و اولویت بندی تدابیر ایمن سازی
- ۳- تدوین دستورالعمل ها و روشهای اجرایی مورد نیاز جهت انجام کار ایمن
- ۴- نیاز سنجی امکانات ایمنی مورد نیاز ، طراحی ، اصلاح و تجهیز سیستم های پیشگیری و کنترل حوادث فاجعه آمیز و غیر مترقبه و شرایط اعمال ایمن

محورهای برنامه :

○ فاز ۲ :

- ۱- پیاده سازی روشهای اجرایی ، استاندارد و دستورالعملهای فوق
- ۲- ممیزی و بازنگری ، بهبود مستمر سیستم در دستوالعملها ، روش های اجرایی ، طراحی ها ، امکانات و تجهیزات مورد نیاز

فعاليتها :

- ۱- بازدید از کلیه مجموعه ها و زیر مجموعه های شهرداری اراک با هدف آشنایی با ماهیت فعالیتها ، فرایندها ، افراد درگیر ، تجهیزات ۲- بررسی مخاطرات عملیات و فرآیندهای مختلف به تفکیک عملیات
- - پروژه های عمرانی
- - پروژه های ساختمانی
- - فضای سبز
- - فرهنگی و ورزشی
- - آرامستان
- - آتش نشانی
- - حمل و نقل و ترافیک
- - پسماند و خدمات شهری
- - رانندگان سبک و سنگین
- - مجموعه های اداری و بررسی استرس شغلی...

فعاليتها :

- ۳- بررسی مخاطرات ماشین آلات و تجهیزات به تفکیک :
- - ماشین آلات و تجهیزات سنگین و نیمه سنگین
- - ابزار و تجهیزات کارگاهی و سبک
- - وسایط نقلیه سبک و سنگین
- - سایر موارد
- ۴- ارزیابی ایمنی با رویکرد آنالیز مخاطرات شغلی ۱ (JHA)
- ۵- ارزیابی ریسک حریق و سایر ریسکهای شناسایی شده در بند ۲

فعالیتها :

- ۶- تدوین و بازنگری دستورالعملهای :
- ۶-۱- کار در پروژه های عمرانی و فنی
- ۶-۲- پیمانکاران فضای سبز
- ۶-۳- ترافیک و حمل و نقل
- ۶-۴- ستاد زمستانه
- ۶-۵- ستاد استقبال از بهار
- ۶-۶- پیمانکاران زیباسازی
- ۶-۷- فعالیت های خدمات شهری
- ۶-۸- عملیات امداد و نجات
- ۷- تدوین آیین نامه و تشکیل منظم کمیته های حفاظت بهداشت کار به تفکیک پروژه های شهرداری با محوریت شورای عالی حفاظت فنی و بهداشت کار
- ۸- تدوین شرح وظایف کمیته های حفاظت و بهداشت کار و تشکیل جلسات ماهانه جهت بررسی روند سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت
- ۹- تدوین طرح نظام جامع ثبت و تجزیه و تحلیل حوادث ناشی از کار
- ۱۰- تدوین طرحهای کنترل عوامل حادثه ساز همچون حفاظها ، تجهیزات اعلام و اطفاء حریق
- ۱۱- تدوین پلان واکنش اضطراری و سریع در شرایط حوادث فاجعه آمیز و یا حوادث غیر مترقبه
- ۱۲- استقرار سیستم ثبت و پردازش داده ها و اطلاعات جهت کاربری در امر ممیزی و بهبود مستمر با اصلاح در روشها ، دستورالعملها ، استانداردها و ...

هدف کلان دوم :

○ - حفظ و ارتقاء سلامتی کارگران و سلامت محیط کار و کاهش مداوم بروز بیماریهای شغلی تا پایین ترین حد ممکن .

○ کلیات :

○ وضعیت بهداشتی انسان تاثیر عمیق بر عملکرد وی دارد . از این رو امروزه یک برنامه بهداشت کار نه تنها ممکن است به منظور ارتقاء و حفظ بالاترین حد رفاه جسمانی ، فرهنگی و اجتماعی کارگران در همه مشاغل لحاظ شود ، بلکه به مثابه ابزاری مهم برای دستیابی به بالاترین حد بهره وری نیز تلقی می شود

محورهای برنامه :

○ فاز ۱ - بهداشت حرفه ای :

۱. شناسایی عوامل زیان آور محیط کار در شهرداری اراک و کلیه زیر مجموعه های مرتبط با آن
۲. اندازه گیری و ارزشیابی عوامل زیان آور محیط کار در شهرداری اراک و کلیه زیر مجموعه های مرتبط با آن
۳. تدوین دستورالعملهای لازم جهت پیشگیری از مواجهه یا کنترل عوامل زیان آور محیط کار
۴. امکانات لازم و نیازسنجی و ارائه طرحهای حذف و یا کنترل عوامل زیان آور محیط کار
۵. پیگیری مشاغل سخت و زیان آور در مجموعه شهرداری و بازنشستگی پیش از موعود کارکنان

محورهای برنامه :

- فاز ۲ : بهداشت محیط و بهسازی محیط کار:
- ۱- نیازسنجی کلیه مجموعه ها و زیر مجموعه های شهرداری به امکانات آب شرب و تغذیه
- ۲- نیازسنجی کلیه مجموعه های و زیر مجموعه های شهرداری به عملیات بهسازی محیط و بهسازی کارگاه ها
- ۳- تدوین دستورالعملهای لازم جهت اجرای بهینه مباحث بهداشت محیط و بهسازی محیط کار
- ۴- طراحی ، اصلاح و تجهیز سیستمهای مورد نیاز در راستای بهداشت محیط و بهسازی محیط

محورهای برنامه :

- فاز ۳ :
- ۱- پیاده سازی روشهای اجرایی ، استانداردها و دستورالعملهای فوق
- ۲- ممیزی و بازنگری و بهبود مستمر در دستوالعملها به روشهای اجرایی ، طراحی ها ، اصلاحات و تجهیزات مورد نیاز

فعاليتها :

- ۱- بازدید از کلیه مجموعه ها و زیر مجموعه های شهرداری اراک با هدف آشنایی با ماهیت فعالیتها، افراد درگیر، تجهیزات و ...
- ۲- بررسی و ارزشیابی عوامل زیان آور محیط کار همچون عوامل فیزیکی - شیمیایی - بیولوژیکی - ارگونومیک و بیولوژیکی و مکانیکی محیط کار

فعالیتها :

- ۱- ایجاد پرونده بهداشتی (شناسنامه بهداشتی) برای هر یک از افراد شاغل در محیط کار
- ۲- ایجاد پرونده بهداشتی با ثبت نتایج ارزشیابی به تفکیک هر کارگاه یا سازمان یا منطقه
- ۳- تعیین عوامل زیان آور بالاتر از حد مجاز
- ۴- ارائه طرحهای حذف، پیشگیری و یا کنترل مهندسی عوامل زیان آور محیط کار
- ۵- تدوین طرح نظام جامع مشاغل سخت و زیان آور و طرح و طبقه بندی مشاغل بر مبنای سختی کار
- ۶- تاسیس کلینیک درمانی و بهداشتی شهرداری اراک
- ۷- تدوین طرح معاینات کارگری بر مبنای ماهیت عوامل زیان آور محیط کار
- ۸- تدوین جدول تجهیزات حفاظت فردی متناسب با ماهیت، میزان و نوع عوامل زیان آور و مطابق با مشاغل عملی افراد شاغل
- ۹- تدوین طرح ارائه خدمات اورژانس و طب کار

فعالیتها :

- ۱۰- ارائه روشهای اجرایی لازم جهت آزمایشات و عملیات بهسازی بر روی آب شرب در کارخانه آسفالت
- ۱۱- ارائه روشهای اجرایی لازم جهت دستیابی به غذای بهداشتی و سالم
- ۱۲- ارائه استانداردهای لازم جهت تامین و سرویس دهی ، سرویس های بهداشتی
- ۱۳- تدوین دستورالعملها و استانداردهای لازم جهت مبارزه با حشرات موذی و جوندگان بخصوص در فصول گرم و در محل های استراحت و اقامتگاهها و در سطح شهر
- ۱۴- تدوین دستورالعملها و روشهای اجرایی جهت نظارت بر بهداشت فردی
- ۱۵- استقرار سیستم ثبت و پردازش داده ها و اطلاعات بهداشتی جهت کاربری در امر ممیزی و بهبود سیستم با اصلاح روشها ، دستورالعملها و استانداردها

هدف کلان سوم :

تحصیل استانداردهای لازم جهت کاهش و کنترل مداوم اثرات نامطلوب زیست محیطی

○ بحث محیط زیست ، یکی از مهمترین مباحث در استقرار یک سیستم مدیریت ایمنی ، بهداشت و محیط زیست است . وقوع یک حادثه در محل کار و در محدوده کار فقط افراد کارگر در محیط را تحت تاثیر قرار می دهد و اما در شرایطی که اثرات وقوع حادثه از چارچوب محل کار خارج شود ، می تواند با تاثیر بر مردم ، گیاهان ، حیوانات ، خاک ، هوا ، آب و ... ایجاد یک فاجعه ملی نمایند. از طرف دیگر هر گونه فعالیت بشری باعث ایجاد تغییرات عمده ای در محیط زیست می شود که گاهاً این فعالیتها ایجاد جنبه های نامطلوب در محیط زیست را باعث می شوند

محور های برنامه

○ ۱- استقرار سیستم مدیریت زیست محیطی

○ مدیریت پسماند ها

فعالیتها:

- انجام ارزیابی زیست محیطی به تفکیک هر پروژه در زیر مجموعه های آب ، هوا ، خاک ، فرهنگی ، اقتصادی و ...
- شناسایی جنبه های بارز منفی زیست محیطی پروژه های عمرانی و خدمات شهری
- تشکیل اتاق فکر محیط زیستی با استفاده از کارشناسان تخصصی در مجموعه شهرداری
- انجام طرح های خود اظهاری در کارخانه آسفالت و سنگ شکن

هدف کلان چهارم : برقراری و ایجاد سیستم های نرم افزاری و سخت افزاری مناسب و لازم برای مدیریت HSE

○ محور برنامه ها :

- - تعیین و بازنگری خط مشی ایمنی ، بهداشت و محیط زیست شهرداری اراک،
- - مستند سازی و قراردادادن روشهای اجرایی دستورالعملها در چارچوب مدیریت ایمنی ، بهداشت و محیط زیست
- - برنامه های لازم جهت حفظ اصول بهداشتی
- - برنامه های لازم جهت رویدادها و واکنش های اضطراری
- تدوین دستورالعملها و روشهای اجرایی و یا قراردادادن دستورالعملها و روشهای اجرایی مذکور در چارچوب مدیریت ایمنی ، بهداشت و محیط زیست به نحوی که هر یک از فعاليتها و فرآیندها دارای یک روش اجرایی و دستورالعمل ایمنی ، بهداشت و محیط زیست باشند .

هدف کلان پنجم :

- ارتقاء سطح آگاهی عمومی و استقرار سیستم آموزشی با رویکرد ایمنی ، بهداشت و محیط زیست

○ کلیات :

○ ایمنی یعنی یک فرهنگ و استقرار یک فرهنگ بدون اطلاع رسانی و آموزش مناسب و متناسب با گروههای هدف امکان پذیر نیست . هیچ فرد عاقلی نیست که بپذیرد دچار معلولیت و یا بیماریهایی شود و یا از درد و آلام سایرین خشنود و راضی شود . اما بسیاری از کارگران در محیط کاری به مخاطرات کار و مواردی که باعث ایجاد حادثه و یا بیماری می شوند واقف نیستند و به خاطر همین عدم آگاهی دست به اعمال نا ایمن زده و یا شرایط نا ایمن را برای سایر کارگران فراهم می کنند . بدلیل عدم آگاهی از دستورالعملها و مقررات ایمنی تبعیت نمی کنند و آن را جزیی زاید و دست و پا گیر می پندارند . لذا ایجاد و استقرار یک سیستم مدیریت ایمنی ، بهداشت و محیط زیست موفق و مثبت بدون آموزش و اطلاع رسانی میسر نیست .

محور های برنامه

- استقرار سیستم آموزشی با رویکرد ایمنی ، بهداشت و محیط زیست برای مدیران و سرپرستان و تمامی کارگران و کارمندان مجموعه شهرداری اراک
- فعاليتها :
- ۱- تدوین طرح نظام جامع آموزشی به صورت دوره های یک روزه برای مدیران پروژه ها
- ۲- تدوین طرح نظام جامع آموزشی به صورت دوره های کوتاه مدت برای مسئولین کارگاهها
- ۳- تدوین طرح نظام جامع آموزشی ادواری برای متولیان و مجریان ایمنی و بهداشت جهت آشنایی با دستورالعملها ، روشهای اجرایی ، قوانین و طرحهای پیشگیری و کنترلی
- ۴- تهیه و نصب پوسترهای آموزشی در محورهای ایمنی ، بهداشت و محیط زیست متناسب با مخاطرات فرایندها
- ۵- تدوین جزوات آموزشی با گروههای هدف مدیران ، سرپرستان ، مسئولان کارگاهها و کارگران
- ۶- تدوین جزوات راهنما و آموزش برای پیمانکاران
- ۷- تهیه و توزیع پمفلتهای آموزشی به صورت نشریه های دوره ای
- ۸- اعزام کارشناسان ذیربط به دوره های آموزشی استقرار سیستم مدیریت ایمنی ، بهداشت و محیط زیست . ((HSE
- 9- اطلاع رسانی مداوم در خصوص مزایای سیستم مدیریت ایمنی ، بهداشت و محیط زیست با گروههای هدف مختلف
- ۱۰- ارزیابی اثرات آموزش و اطلاع رسانی در بهبود وضعیت ایمنی ، بهداشت و محیط زیست .

برنامه و اهداف عملیاتی واحد HSE

- ۱- کاهش حوادث ناشی از کار در شهرداری اراک و سازمان های تابعه
برنامه های پیشنهادی:
  - الف- ارزیابی ریسک تمامی مشاغل
  - ب- شناسایی کانون های خطر
  - ج- تهیه دستورالعمل های ایمنی جهت تمامی مشاغل
  - د- تهیه چک لیست های کنترلی جهت مشاغل
  - ه- نظارت بر تهیه، توزیع و استفاده لوازم حفاظت فردی بر اساس ماده ۹۱
  - خ- استقرار افسر ایمنی در پروژه های عمرانی و ساختمانی
  - م- آموزش ایمنی تمامی کارگران، مدیران و سرپرستان و ناظرین

برنامه و اهداف واحد HSE

ادامه برنامه های پیشنهادی:

س- بررسی و تحلیل حوادث

چ- نظارت بر ایمنی پیمانکاران

ع- راه اندازی گشت HSE

غ- آموزش رابطين بصورت مستمر

ف- تشکیل تیم واکنش در شرایط اضطراری و مدیریت بحران

ث- شناسایی اعمال نا ایمن در سطح سازمان ها و مناطق

ص- شناسایی شرایط نا ایمن

برنامه و اهداف واحد HSE

۲- پیشگیری از بیماری های شغلی

برنامه های پیشنهادی:

الف- شناسایی عوامل زیان آور محیط کار

ب-تشکیل پرونده پزشکی برای تمامی پرسنل

ج-انجام معاینات بدو استخدام برای پرسنل جدید

د-تهیه برگه اطلاعات ایمنی مواد شیمیایی

ه-تهیه دستورالعمل های بهداشتی برای تمامی مشاغل

خ-تهیه چک لیست های کنترلی برای تمامی مشاغل

م-اجرای آیین نامه ها و دستورالعمل های مصوب وزارت بهداشت

برنامه و اهداف واحد HSE

- پیشگیری از بیماری های شغلی
- ادامه برنامه های پیشنهادی:
- ع- نظارت بر پیمانکاران خدماتی
- غ- نظارت بر مواد غذایی
- ف- آموزش بهداشت
- ق- تهیه پمفلت و بروشور

برنامه و اهداف واحد HSE

۳- ارتقای سطح ایمنی، بهداشت و محیط زیست شهروندی

برنامه های پیشنهادی:

الف- آموزش ایمنی شهروندی

ب- آموزش بهداشت عمومی و صنوف

ج- تهیه دستورالعمل و چک لیست ایمنی بوستان ها

د- تفکیک پسماندها

برنامه و اهداف واحد HSE

- ۴- ارتقای سطح رفاهی درمانی پرسنل و شهروندان و ایجاد در آمد پایدار
برنامه های پیشنهادی:
- الف- ایجاد کلینیک تخصصی پزشکی

برنامه و اهداف واحد HSE

۵- حفاظت از محیط زیست و مدیریت منابع انرژی

شرح وظایف رابطین HSE

- ۱- تشکیل کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار در سازمان یا منطقه و حوزه مربوطه بر اساس ماده ۹۳ قانون کار
- ۲- تشکیل پرونده پزشکی برای تمامی پرسنل و انجام معاینات دوره ای بر اساس ماده ۹۲ قانون کار
- ۳- اجرای تمامی دستورالعمل های ایمنی و بهداشتی در حوزه مربوطه
- ۴- آشنایی با MSDS مواد
- ۵- آموزش ایمنی و بهداشت تمامی پرسنل
- ۶- تهیه و تکمیل فرم های مربوطه جهت ارسال به ارگان های مربوطه
- ۷- ارزیابی ریسک ایمنی و بهداشتی در محیط کار
- ۸- برنامه عملیاتی و زمان بندی جهت انجام فعالیت های HSE

شرح وظایف رابطین HSE

- ۹- برنامه زمان بندی آموزشی ایمنی و بهداشتی
- ۱۰- گزارش کلیه برنامه های آموزشی برگزار شده
- ۱۱- فرم ثبت اطلاعات و گزارش گیری برنامه ارگونومی در محیط کار
- ۱۲- برنامه زمان بندی تشکیل کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار
- ۱۳- تنظیم صورتجلسات کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار
- ۱۴- فرم آماری ۱۱۱-۳ و خلاصه نتایج معاینات
- ۱۵- پیگیری ارجاعات تخصصی شاغلین یا تغییر شغل ایشان
- ۱۶- میزان بروز و شیوع بیماری های شغلی و غیر شغلی
- ۱۷- نصب MSDS مواد

شرح وظایف رابطین HSE

- ۱۸- روش اجرایی تهیه و تحویل وسایل حفاظت فردی
- ۱۹- فرم گزارش اقدامات کنترلی ، اصلاحی و بهسازی در محیط کار
- ۲۰- گزارش کامل اندازه گیری عوامل زیان آور محیط کار
- ۲۱- پیگیری مشاغل سخت و زیان آور
- ۲۲- برنامه واکنش در شرایط اضطراری تصویب شده در کمیته حفاظت
- ۲۳- گزارش آسیب های شغلی شامل حوادث و بیماری ها
- ۲۴- گزارش برنامه پیشگیری از ایدز در محیط کار
- ۲۵- نظارت بر نیروهای خدماتی
- ۲۶- انجام طرح خود اظهاری زیست محیطی